(Nro. 245.)

ROZMAITOŚCI.

We Czwartek Nro 122. 26. Października 1820.

WYKAZ

działania Zakonu Sióstr Miłosierdzia w Galicyi.

W następuiących klasztorach Siost Miłosierdzia; mianowicie:

Maryiampolu w Cyrkule Stanisławowskim, z końcem roku woyskowego 1818.

	Płci			
	Męz.	Zeń.	Męz.	Zeń.
pozostało chorych ,	6 —	14		
przybyło w r. 1819.	239 —	295	245	309
wyzdrowiało . .	226 —	273		
umarło	4 —	9	230	282
zostało z końcem P-- ździernika 1819			15	27

W Załościach w Cyrkule Złoczowskim z końcem roku woyskowego 1818.

pozostało chorych .	3 —	5		
przybyło w r. 1819 .	58 —	79	61	84
wyzdrowiało . . .	52 —	76		
umarło	2 —	2	54	78
zostało z końcem Października 1819			7	6

W Przeworsku w Cyrkule Rzeszowskim z końcem roku woyskowego 1818.

pozostało	19 —			
przybyło w r. 1819 .	453 —	472		
wyzdrowiało . ,	420 —			
umarło	17 —	437		
zostało z końcem Października 1819	35			

W Rozdole w Cyrkule Brzeżańskim z końcem roku woyskowego 1818.

	Płci			
	Męz.	Zeń.	Męz.	Zeń.
pozostało	11 —	18		
pyzybyło w r. 1819	265 —	311	276	329
wyzdrowiało. . . .	244 —	293		
umarło	8 —	8	252	301
pozostałe z końcem Października 1819			24	28

We Lwowie z końcem roku woyskowego 1818

pozostało	42 —	42		
przybyło w r. 1819	786 —	834	828	876
wyzdrowiało . . .	650 —	700		
umarło	102 —	103	752	803
zostało z końcem Października 1819			76	73

W następuiących klasztorach Siostr Miłosierdzia iako to:

W Maryiampolu w Cyrkule Stanisławowskim, z końcem roku woyskowego 1818

		Płci żeńskiey
pozostało z sierot będących na wychowaniu . . .	37	
przybyło w r. 1819 . .	18 —	55
umarło . . .	2 —	
wystąpiło . . .	17 —	19
pozostało przeto z końcem Października 1819.		36

W Załościach w Cyrkule Złoczowskim z końcem roku woyskowego 1818:

pozostało z płci żeńskiey .	44	
przybyło w r. 1819 . .	27 —	71
żadna nie umarła . .	— —	—
wystąpiło	—	25
zostało przeto z końcem Października 1819 . .		46

)(

W Rozdole w Cyrkule Brzeżańskim z końcem roku woyskowego 1818.

	Płci żeńskiey	
pozostało	44	
przybyło w r. 1819	10 —	54
żadna nie umarła	—	—
wystąpiło		13
zostało przeto z końcem Października 1819		41

We Lwowie z końcem roku woyskowego 1818.

pozostało	63	
przybyło w r. 1819	9 —	72
żadna nie umarła	— —	—
wystąpiło	— —	12
zostało przeto z końcem Października 1819. sierót		60

We Lwowie 12 Października 1820

RAPPORT RADY STANU

o dwuletnich czynnościach Rządu, czytany w Warszawie na drugiém posiedzeniu Izb połączonych dnia 14. Września r. b.

(Ciąg dalszy.)

Kiedy stosownie do powyższego postanowienia, roboty dróg na wiosnę roku zeszłego z dniem 1 Maja rozpocząć się miały, przybył wezwany przez Namiestnika Waszey Cesarsko-Królewskiey Mości Dyrektor dróg Chrystyiani, który zawiesiwszy roboty, obiazd kraiu uskuteczni, a następnie niektóre zmiany w kierunku wymierzonych iuż tratraktów dla zmnieyszenia kosztów wyiednawszy; podzielił też trakty na Komissoryiaty i Konduktorstwa, dozór techniczny robót oddał swoim officyialistóm, i całą organizacyią dyrekcyi dróg ułożył.

Z powodu tych zatrudnień, znaczna ilość szarwarku w roku zeszłym użytą nie była, a z oddanego bezpośrednio pod zawiadywanie Dyrekcyi szarwarku drogowego, wynikły nie porozumienia z Władzami Woiewódzkiemi i Obwodówemi, i skargi, którym chcąc Rząd zapobiedz, zwrócił szarwarki pod Administracyią Komissyi Woiewodzkich, i dopiero organizacyią Dyrekcyi dróg ostatecznie zatwierdził.

Lecz ciągłe niedogodności do obowiązku szarwarków w naturze odbywanych przywiązane, trudność kontroli i dozoru, wciskaiące się nadużycia dozorców i mitrężenie dni roboczych, różne przeciążenia liczne skargi pociągaiące, a nadewszystko zniszczenie zaprzęgów i odrywanie rąk od rolnictwa, skłoniły Rząd do podania Waszey Cesarsko-Królewskiey Mości ostatecznego środka nowym proiektem, przez który cały szarwark ma bydź o połowę zniżony, to iest, z dni ośmiu na cztery, a dni te, nie odrabiane w naturze, lecz gotowizną po zł. Pol. 1 dzień pieszy, a po zł. Pol. 2 dzień ciągły opłacone, z czego zbierze się fundusz do robienia dróg bitych przez Antrepryzy wyłącznie służyć maiący. Proiekt ten przez Radę Stanu roztrząśnięty, a zdolny iey zdaniem do skarg zaspokoienia, uzyskał iuż w tey chwili Naywyższe Waszey Cesarsko-Królewskiey Mości zatwierdzenie.

Roboty wciągu upłynionych lat dwóch dokonane są następuiące:

Po Woiewodztwach.

Dokończono grobli pod *Konarami*, równie iak mostów pod *Zagrobami i Ostrołęką*.

Usypano dwie groble kamieniem wyłożone pod *Zbuczynem* długości prętów 500, pod *Kobylanami* prętów 417.

Dla osuszenia niziny około grobli Kobylańskiey i iey od zepsucia zabespieczenia, zniwellowano całą przestrzeń, i dla odpływu wód aż do *Bugu* kanał wykopano. Zwieziono kamieni na mil 19, uplantowano drogi mil 32, ugruntowano kamieniem mil 4 3/4, pokryto i żwirem nawieziono mil 8, Mostów drogowych wystawiono 60.

Około stolicy droga Petersburgska doprowadzona do Dąbrowki mila 1 1/2.

Poznańska do *Ołtarzowa* mil 2 1/4,

Wrocławska na *Raszyn*, dochodzi do karczmy Rakowskiey sażni 2200.

Do Młocin i Bielan górna i dolna droga skończona mil 1 1/2.

Mokotowska doprowadzona do Krolikarni,

Łazienkowska ukończona i do Solca pociągnięta.

Droga od rogatek Jerozolimskich do Nowego Swiata doprowadzona.

Góry Łazienkowskie zrownane, i darniem wyłożone.

Aleie Uiazdowskie żwirem nawiezione.

Rzeki

Ubespieczenie brzegów *Wisły* nieprzerwanie Rząd zaymuie. W tym celu rozpoczę-

ta tama przy kępie Saskiey i wciągu lat dwóch ostatnich zupełnie ukończoną została, a pod Bielanami, Swidrami i Żeraniem dwie nowe tamy, iednę długości prętów 30, drugą prętów 44 wybito. Wzniesione są nadto tamy nad *Wisłą*, pod wsią *Staszowem* prętow 25, tyleż pod wsią *Korczynem*, a 20 prętów pod wsią Regewem. Roboty te przy pomocy gmin przyległych kosztowały zł. Pl. 57,333. Gdy zaś pod *Modlinem Wisła* wyrobiwszy sobie nowe koryto, nietylko obrywała warownie tey twierdzy, lecz i spławność niebezpieczną ozyniła; gdy równie pod *Jabłonną* na dwie odnogi rozdzielona, niszczyła grunta tey włości, zalewała trakt publiczny, a nawet przeyście statków niepodobnym ozyniła; odwrocenie tak wielkiey dla handlu klęski, żadney nie cierpiało zwłoki; przy Modlinie więc wstrzymała pęd rzeki poprzeczna tama 27 pretow długa, a 38 stóp wysoka, pod *Jabłonną* zaś wystawienie tamy 49 prętów długości, zwrociło ią do utraconego nurtu.

Zamierzone czyszczenie *Wisły*, w roku upłynionym rozpoczęte. i od granicy Pruskiey aż ku Wrocławkowi posunięte zostało. Cała ta przestrzeń na mil 5 rozległa, z kamieni i prądów zupełnie iest oczyszczona. Pierwszy krok do ustalenia koryta tey naygłownieyszey w Polszcze rzeki, pociągnął za sobą przygotowawczą czynność w obwarowaniu na przyszłość iey brzegów i w tym zamiarze plan sytuacyyny inż powyżey *Nieszawy* doprowadzony został.

Działania około spławności rzek innych, postąpiły widocznie. Czyszczenie rzeki *Pilicy* od mil 8 do przeszło 30 doprowadzone aż do wsi *Smardzewic*. *Nidy* do wsi *Brzegów*, od kąd spławną iuż bydź nie może. Rzeka *Bug* posunięta do wsi *Młynarze*. *Wieprz* do wsi *Blizonna*, pierwsza o mil 3 druga o mil 4 od swego uyścia. *Warta* oczyszczona także na 1 1/2 mili od miasta *Koła* do wsi *Nasierdza*. Rzece tey należało oznaczyć stałe koryto w bagnach między *Uniełowem i Chełmem*. Wykopany w nowym kierunku kanał, do którego nurt rzeki wpuszczony, rozległe w tym mieyscu niziny osuszył.

Te dokonane roboty kosztuiące w dwóch latach oprocz użytych szarwarków złot. Pol. 201,297, przekonywaią o usiłowaniu Rządu, aby rzeki nayrychley do spławności usposobic. Przystąpi z kolei i do czyszczenia rzeki *Bzury*, o co Izba Poselska w petycyi swoiey imieniem Obywatelow tey okolicy, do Waszey Cesarsko-Królewskiey Mości prośbę zaniosła. Już Rząd Pruski w widoku ułatwiania związków handlowych, przedsiębrał oczyszczenie tey rzeki. Skoro więc kosztowne po nim plany zgromadzonemi zostaną, przybędzie Rząd Obywatelom w pomoc tem chętniey, gdy sami do kosztów przyłożyć się ofiarnią.

Przeprawy publiczne na rzekach nie były dotąd przyzwoicie urządzone.. Porządek i bezpieczeństwo przy przewozach, wymagały oznaczenia stałych prawideł, i stosunkowey ilości wybieranych opłat. Obięło cały tęn przedmiot postanowienie Rządu d. 21 Lipca 1818 r.

Berlinki z Urzędu spławnego naymowane, lubo dla upadłego handlu zboża, nie miały odpowiedniego odbytu, uczyniły iednak zł. Pol. 34,796.

Gornictwo.

W ciągu lat dwóch ostatnich, zmienił się stan Górnictwa, przez rozszerzenie iego obrębu. Do pięciu dawnych dozorstw nowe dwa przybyły: *Pańkowskie* w Woiewództwie Kaliskim z fabryką tamteyszą żelaza, i *Starachowieckie* przez zamianę za dobra fabryk żelaznych Starachowińskich, Bzinskich, i Brodzkich, w prywatnem posiadaniu do upadku przywiedzionych. Wszystkie te dawne i teraznieysze zakłady czynny ruch ożywiał lubo niektóre w Hutach *Białogoni* i *Niechwałowa* nie wydobyły takiey ilości miedzi i srebra, iaka była w epoce zdawania Waszey Cesarsko-Królewskiey Mości sprawy z dwóch letnich czynności Rządu spodziewana. Głownieyszą tego przyczyną, iest trudność oczyszczenia w tey okolicy kruszców miedzianych z wielu obcemi częściami zmieszanych, która stosownieyszym sposóbem topienia usuniętą zostanie. Prócz tego, zakład walcowni w *Białogonie*, dla przeszkód mieyscowych nie mógł bydź ukończony, i tylko go w potrzebie tymczasowo urządzono. Pierwsze proby walcowanych blach żelaznych, mosiężnych, i zynkowych okazuią, że zynk Polski w fabrykach Rządowych wyrabiany, do walcowania zupełnie iest zdatny.

W skutku usilności do ułatwienia postępu w kopalniach łożoney, górnictwo kraiowe wydało w dwóch zeszłych latach 1818 i 1819 w ogóle następuiącą ilość produktów:

Żelaza surowego cetn. 70,352. — Żelaza kutego cet. 20,772. — Zynku cet. 4494. — Ołowiu cet. 1953. — Mosiędzu cet. 45. — Miedzi cetn. 457 — Blachy cetn. 387. — Srebra grzywien 106. — Galmanu cet. 22,575. — Wę-

gli kamiennych korcy 326,627. — Rudy miedzianey i ołowianey cent. 16,402. — Rudy żelazney wozów 28,278. — Popiołu hałonowego korcy 5500; a oprocz znaczną illość drobnieyszych sprzętów, narzędzi, i rozmaitych towarów żelaznych. Gdy zaś przy zarządzie fabryk żelaznych pierwszą iest potrzebą zapas węgli i rudy, ile więc możność dozwoliła, zgromadzono zapasów węgli siągów 20,393. — Rudy fur 18,000 i korcy 12,000.

Liczne w tym przeciągu czasu budowle i reperacyie nietylko pieców do topienia, kanałów wodnych, lecz i mieszkań dla górników i Hutników, stawianie mostów, uskutecznione bydź musiały, które łącząc z rozpoczętemi zakładami do robienia blach zynkowych i fabrykacyi mosiędzu, tudzież stawianiem nowego pieca w *Samsonowie*, nakład na wspomnione roboty wyniosł w dwóch latach, w ogóle zł. Pol. 386,510.

Kierunek pokładów soli w *Wieliczce*, i liczne nad rzeką *Nidą* żrodła sólne, wskazały naypodobnieyszy domysł, iż te warsztwy przechodząc pod *Wisłą*, leżą w różney głębi na stronie Królestwa. Myśl tak ważną przedsiewziął natychmiast Rząd sprawdzać śledzeniem, za pomocą funduszu złot. Pol. 10,000, tymczasowo przeznaczonego. Lecz rozpoczęte w tym celu roboty w *Szczerbakowie* w Woiewództwie Krakowskim nad *Nidą*, i doprowadzone do 52 1/2 sążni głębokości, eprócz nieco wody słoney za źrodło niepoczytaney, odpowiedniego celowi skutku okazać dotąd nie mogły.

Góry Chęcińskie mieszczą w sobie piękny gatunek marmuru; założona więc tam nowa fabryka w budowle i fundusze opatrzona, dostarczyła iuż za kikanaście tysięcy pierwiastkowego towaru.

Znaczna obfitość kamienia wapiennego nad *Pilicą*, nieustanna potrzeba i wygórowana cena tego artykułu w stolicy, równie iak łatwość transportu przy uspławieniu iuż tey rzeki do *Inowłodza*, skłoniły Rząd do wybudowania tam wielkich pieców wapiennych na wzor *Rumforda*, i obszernego magazynu.

Nakoniec stan dóbr na fundusz Górnictwa przeznaczonych, po doznanym w czasach woiennych upadku i niszczącey r. 1817 klęsce gradobicia, coraz się ulepszać zaczyna, a pomnożone przy fabrykach zarobki, byt dobry tamecznych włościan podnoszą.

Lasy Górniczne, których przestrzeń podług rozmiaru 433,830 morgów Magdeburgskich zaymuie, nastąpioną w roku zeszłym zamianą dóbr od Xięży Wąchockich i Swiętokrzyskich, o 10,410 morgów powiększene zostały. Już one są podzielone, ostateczne tylko ich urządzenie, do ogólnego planu w lasach dóbr narodowych, zastosowanem będzie.

(*Dalszy ciąg nastąpi.*)

Krótki rys życia Marszałków: Lefebvra i Kielermanna

Marszałek Lefebvre syn mielnika z Raffach w Alzacyi urodził się w 1755 roku; bardzo młodo zaciągnął się do pułku gwardyi Francuzkiey; w roku 1793 był już Jenerałem Dywizyi, i od tego czasu należał do wszystkich pochodów woyska Francuzkiego. W roku 1804 mianowany Marszałkiem; w 1805 dowodził Lefebvre gwardyi narodowey we wnątrz kraiu; w roku 1807 zdobył Gdańska i został Xiążęciem Gdańskim z pensyią sto tysięcy franków rocznego dochodu; w roku 1814 oświadczył się za Ludwikiem XVIII. i mianowany przez niego Parem Francyi. Lefebvre umarł 14 Września na łonie swoiey rodziny; syn iego poległ w pochodzie Rossyiskim. Marszałek Kielermann, dosługiwał się podobnie od niskiego stopnia; już podczas siedmioletniey woyny służył iako szeregowy w pułku Huzarów w legionie Constans, atoli przed samą rewolucyią wyniesiony na Marszałka polnego, dowodził w roku 1792 woyskiem Mozelli, na którego czele stoczył bitwę pod Valmy przeciwko Xięciu Brunświckiemu i z tego powodu Bonnaparte mianował go Xiężęciem Valmy, a Ludwik XVIII wyniosł do godności Para. Kiellermann zostawił po sobie syna. —

Redakcyia F. Krattera Drukiem J. Pillera.